Paikkatiedoista suvun historiaan

Satavuotiaassa Suomessa voidaan jälleen nostaa esille karjalainen sukututkimus ja siihen liittyvä paikkatieto. Esittelen hyviä, julkisia aineistoja sukututkijan työkaluina.

Topografiset, pitäjä- ja talouskartat

Suomen itsenäisyyden alkuvuosikymmeninä puolustusvoimien topografikunta kartoitti itärajan alueita ja näin saivat muotonsa nykyisin Karjalan karttoina tunnetut topografiset kartat.

Mittakaavassa 1:20 000, mikä vastaa myöhemmin valtakunnallisesti laadittua peruskarttaa, ehdittiin karttoja valmistaa 1920-30-luvuilla yhtenäisesti silloisen Viipurin läänin alueelta etelästä Karjalan kannaksen perukoilta aina pohjoiseen Hyrsylän mutkan seudulle.

Nämä **topografiset kartat** ja niitä täydentävät kiinteistörajoilla varustetut pitäjänkartat tarjoavat oivan työkalun tämän alueen sukututkimukselle.

Kartat ovat olleet jo kahdeksan vuoden ajan yleisön nähtävinä Maanmittauslaitoksen (MML) nettipalvelussa ***www.karjalankartat.fi***. Tähän palveluun on kerätty kaikki nykyisin saatavilla olevat vanhan Viipurin läänin alueen kartat pois lukien eräät Viipurin länsipuolella olevat alueet (mm. Säkkijärvi).

Näiltä alueilta on kuitenkin olemassa 1:100 000 topografikartta, mutta tarkempia karttoja ei sodan alla ehditty valmistaa.

Alueiden historiallisesta taustasta johtuen topografikarttojen asutusnimistö oli Karjalan kannaksella tilannimipainotteinen, kun taas pohjoisempana Laatokan Karjalan alueella se oli asukkaannimipainotteinen.

Topografikarttojen kanssa saman mittakaavaiset ja lehtijakoiset **Pitäjänkartat** valmistuivat kahdelle alueelle: Kannakselle Viipurin länsipuolelta Muolaan seudulle ja Laatokan Karjalaan Hiitolasta Sortavalan pohjoispuolelle. Nämä kartat sisälsivät kiinteistöjaotuksen ja niiden valmistus oli pitäjien vastuulla. Kannaksen itäosan osalta on löydetty topografikarttojen päälle piirretyt kiinteistörajaluonnokset, joita ei kuitenkaan ole sisällytetty karttapalveluun.

Vielä viime vuosikymmenellä peruskartan lehtijako perustui samaan järjestelmään kuin edellä mainitut vanhat topografiset kartat. 1:20 000 mittakaavaiset kartat valmistettiin 10 x 10 km² alueen lehdissä, joiden nimeämistapa vain on muuttunut ajan myötä.

Kaistajakoon perustuva lehtinumerointi otettiin käyttöön 1960- ja 1970-lukujen taitteessa valtakunnallisen Kartastokoordinaattijärjestelmän (KKJ) myötä.

Näitä alkuperäisinä lehtinä skannattuja kuvatiedostoja voidaan ladata esimerkiksi kyläkirjojen materiaaliksi MML:n palvelusta: ***http://vanhatpainetutkartat.maanmittauslaitos.fi/karjalankartat/***.

Tiff-kuvien tarkkuus on riittävä painatukseen ja ne on vapaasti käytettävissä, kunhan kartan yhteyteen muistaa lisätä copyright-merkinnäksi ”Maanmittauslaitos/Puolustusvoimat”.

Kustannusyhtiö Atlasart julkaisi Karjalan kartoista Kielletyt kartat -kirjasarjan. Edellä mainitut kiinteistörajaluonnokset on kirjan tekijän toimesta skannattu ja tätä aineistoa voi kysyä kustantajalta ***http://www.atlasart.fi***

Maarekisteristä löytyy tilan historia

Paikkatiedon kannalta oleellinen apuväline sukututkimuksessa on **maarekisteri**, jota tutkimalla voidaan edetä asuintilan historiassa taaksepäin aina isojakoon asti.

Isojaon toteutusajankohta vaihteli Suomessa paikkakunnittain, ja Vanhan Suomen osalta päästiin vauhtiin hieman jälkijunassa 1800-luvun loppupuolella. Suuressa osassa Karjalaa oli käytössä Venäjän puolella yleinen ns. lahjoitusmaakäytäntö ja isojaon edellytyksenä oli tästä järjestelmästä luopuminen. Joissakin tapauksissa isojaon toteuttaminen venyi jopa viime vuosisadan alkuvuosiin.

Karjalan alueen maanjakotoimituksiin liittyviä vanhoja alkuperäisiä toimituskarttoja säilytetään nykyisin Mikkelin maakunta-arkistossa, ja niistä saa paikan päällä kopioita. Kyläkohtaisia vanhoja isojakokarttoja säilytetään Helsingin Kansallisarkistossa ja niitä voi tilata tutkijasaliin katseltavaksi ja kuvattavaksi tai skannattavaksi.

Itse maarekisteri on nykyisin digitoitu ja siihen pääsee käsiksi Kansallisarkiston sivuilta: ***http://digi.narc.fi/digi/dosearch.ka?sartun=262152.KA***.

Kansallisarkiston digiarkisto on yleisesti käytettävissä osoitteessa ***http://digi.narc.fi/digi/***

Kirkonkirjoista henkilötiedot

Karjalan seurakuntien vanhojen rippi- ja historiakirjojen paikkatietoja sisältävät myös Suomen sukututkimusseuran sukututkimussivusto **Hiski** ***http://hiski.genealogia.fi/hiski?fi*** ja Mikkelissä käynnistetty Karjala-tietokantasäätiön hanke, jossa **Katiha**-tietokantaan on tallennettu Mikkelin maakunta-arkistossa säilytettävien lakkautettujen luterilaisten ja ortodoksisten seurakuntien kirkonkirjamateriaalia. Tästä hankeesta (Katiha) on olemassa verkossa kolme eri-ikäistä versiota, joista uusinta Mikkelin ammattikorkeakoulun kanssa toteutettua versiota kehitetään edelleen: ***https://katiha.mamk.fi/***

Näissä aineistoissa paikannimien normalisointia ei ole suoritettu, eikä paikannimiä juuri kannata laittaa hakulomakkeelle.

Käkisalmen tuomiokirjakortisto

Vanhoihin **käräjäpöytäkirjoihin** merkittyjä henkilön- ja paikannimiä 1600-luvun Karjalasta voi etsiä Kansallisarkiston aineistoista verkkopalvelussa Käkisalmen läänin tuomiokirjakortisto: ***http://www.narc.fi/Arkistolaitos/tma/kaki/***.

Suomen sukuhistoriallinen seura on koonnut aineistosta tietokannan: ***http://www.sukuhistoria.fi/kakisalmi/index.php?p=selaa***. Tämä projekti on edelleen ”vaiheessa” ja seura ottaa käyttäjäpalautetta vastaan. Näistä aineistoista saa selville ainakin tunnisteen, jonka avulla pääsee käsiksi Kansallisarkiston varsinaiseen aineistoon, jos ei vielä digitaalisesti niin ainakin manuaalisesti.

Nimiarkistossa tapahtuu uutta

Kotimaisten kielten keskuksen (Kotus) **Nimiarkisto** sisältää valtakunnallisesti liki kolme miljoonaa historiallista nimeä kirjattuna kortistoon. Viime vuoden lopulla avattiin osa aineistosta käyttäjille osoitteessa ***nimiarkisto.fi***. Tämä aineisto soveltuu erityisen hyvin muun muassa kyläkirjojen karttojen paikallisen nimistön täydentämiseen. Projektin etenemistä voi seurata sivustolla: ***https://www.kotus.fi/aineistot/tietoa_aineistoista/nimiarkiston_digitalisointihanke***.

Jyrki Tiittanen
Helsinki

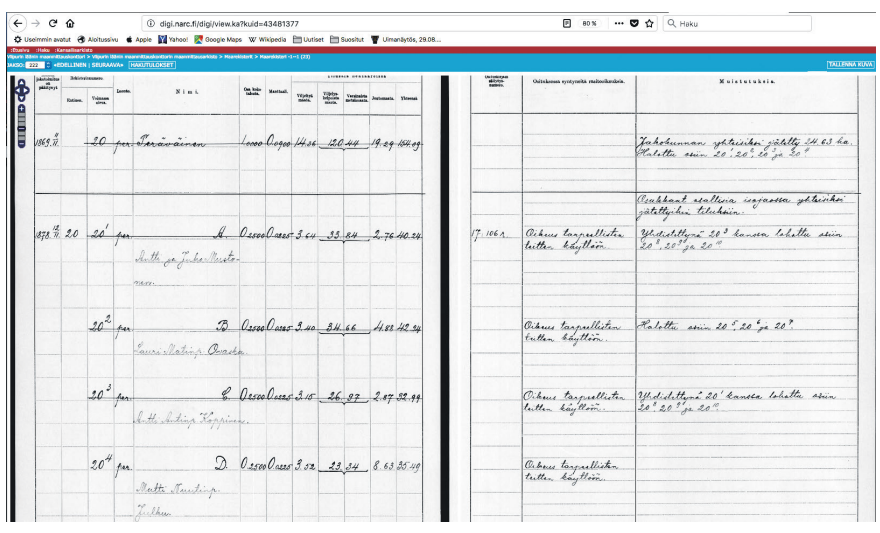

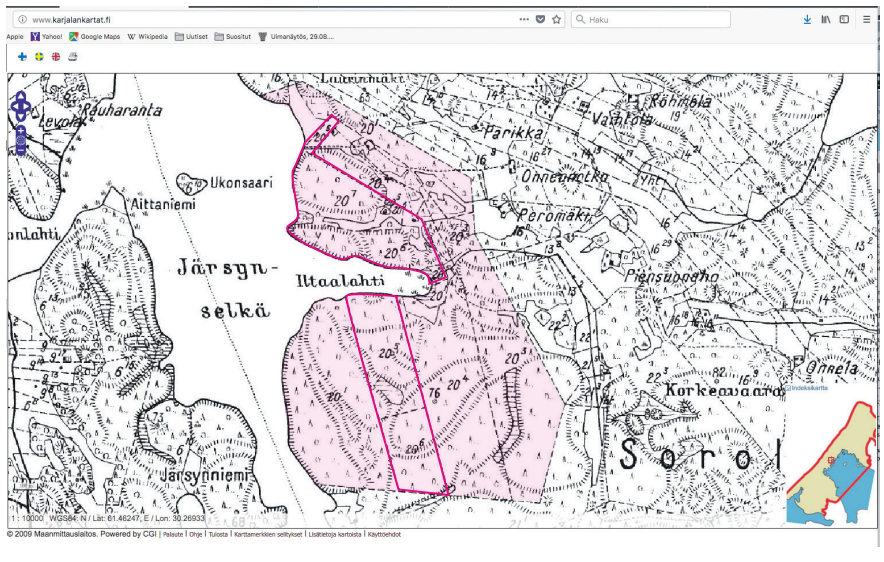

Maarekisterin kertomaa Sorolan kantatilasta RN:o 20: Tilalla suoritettiin isojako 11.11.1869, tilanomistaja oli nimeltään Teräväinen. Vajaan 20 vuoden kuluttua 12.11.1878 tila jaettiin neljään yhtäsuureen osaan: 20^1 Antti ja Juho Mustolle, 20^2 Lauri Matinpoika Ovaskalle, 20^3 Antti Antinpoika Koppiselle ja 20^4 Matti Nuutinpoika Julkulle. Maakirja tarkemmin siitä, millaiset pelto-, joutomaa- ja metsäalat tilat käsittivät. Se kertoo myös sen, miten tiloja halottiin ja yhdisteltiin ja lohotiin myöhemmin ja mitä nimiä nänä uudet tilat saivat ja kuka ne omisti toimenpiteen tapahtuessa.

Karjalankartoista voi katsoa pitäjäkartasta, missä se Sorolan tila RN:o 20 sitten sijaitsi. Siinä näkyy jakojen ja lohkomisten osalta 30-luvun kartoitusjankohtana vallinnut tilanne. Esimerkiksi tila RN:o 20^2 on jo kartoitusaikaan halottu osiin 20^5, 20^6 ja 20^7, jotka näkyvät kartassa. Maakirja kertoo, että tilat 20^1 ja 20^3 yhdistettiin ja lohottiin tiloiksi 20^8, 20^9 ja 20^{10}. Tilaa 104 ei maareksiterin mukaan jaettu edelleen.

Kuvakaappaukset tietokonenäytöltä: diginarc.fi, karjalankartat.fi ja nimiarkisto.fi

Maarekisteri/Jaakkima

Osa I (s. 1-390): Iijärvi, Kokonniemi, Korteela, Kurenranta ja Lahdenpohja
Osa II (s. 1-456): Meriä, Metsämikli, Miinala ja Mikli (RN:o 1-10)
Osa III (s. 1-449): Mikli (RN:o 11-51) ja Oppola
Osa IV (s. 1-302): Paikjärvi, Pajasyrjä, Puutsaari ja Reuskula (RN:o 1-17)
Osa V (s. 1-308): Reuskula (RN:o 18-31), Rukola, Sorola ja Vaara

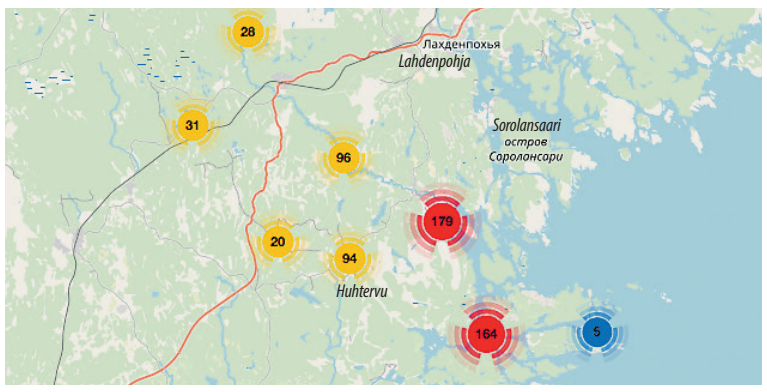

Nimiarkiston haku Lumivaara-sanalla antaa tällä hetkellä karttaan merkityn määrän nimi- tai paikkatietoja. Kumolan kohtaan merkittyä punaista merkkiä (179 nimeä) näpäyttämällä avautuu nimien tarkempi sijainti. Pompuloita voi näpäyttää edelleen, kunnes avautuu yksittäiset paikat, joihin eri keruuista kootut nimet liittyvät.
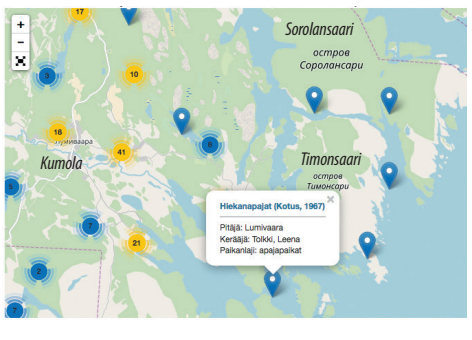
Alemmassa kartassa näkyy tarkemmin jo muutamia nimettyjä paikkoja. Ne voivat liittyä joko paikkaan tai henkiöön, joka paikassa on asunut. Esimerkissä on apajapaikat Pajarinsaaren suurhiekan edustalla. Niitä kutsuttiin Hiekanapajiksi. Tiedon on tallentanut Leena Tolkki nimikeräyksesä vuonna 1967.